

आर्थिक कारोबारको स्थिति

आर्थिक बर्ष: २०७८/७९

कार्यालय र स्थान : आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय , बिराटनगर महानगरपालिका , मोरङ

पद	नाम	कार्यकाल सुरु मिति	कार्यकाल समाप्त मिति
कार्यालय प्रमुख	Suman Dahal	२०७८-६-१०	हाल सम्म कार्यरत
लेखा प्रमुख	Tulshi Shrestha	२०७७-१२-२५	२०७८-१२-४
लेखा प्रमुख	Manoj Niraula	२०७८-१२-७	हाल सम्म कार्यरत
बेरुजु रकम			६४०,३५९

बिनियोजन तर्फ :

क्रम	बजेट उपशीर्षक	बार्षिक बजेट	खर्च/निकास	पेस्की
१	३०५०००११	८,७०,०१,०००	५,३९,२१,५५९.६४	०
२	५०१००००१	२,००,००,०००	०	०
३	५०२०१००१	१,००,००,०००	०	०
४	६०२००००१	७७,०००	०	०
५	६०२०००११	८७,०००	०	०
६	६०२०००१२	३,४५,०००	०	०

राजस्व तर्फ :

शीर्षक	गत बर्षको लगत बाँकी	असुली/दाखिला	बाँकी लगत	नगद बाँकी
१४२२९	०	९,०००	०	०

धरौटी तर्फ :

गत बर्षको जिम्मेवारी रु	यस बर्षको आम्दनी रु	जम्मा रु	फिर्ता रु	सदरस्याहा रु	बाँकी रु
८,७६,९१७.५५	१,८९,९५८	१०,६६,८७५.५५	७,०२,५७०.८६	०	३,६४,३०४.६९

क्रम	भौचर नम्बर	भौचर मिति	बिषय	बेरुजु रकम
१			<p>परिचय:</p> <p>नेपालको संविधान बमोजिम देशलाई संघीय ढाँचामा पुनर्संरचना गर्ने उद्देश्यका साथ संविधानको भाग १३ मा प्रदेश कार्यपालिका सम्बन्धी व्यवस्था भए अनुरूप संविधानको धारा १६८ अनुसार मिति २०७४।११।३ मा प्रदेश नं.१ मन्त्रिपरिषद्को गठन भएको हो । प्रदेश संरचनाको स्थापना कालमा गठन भएको ७ वटा मन्त्रालय मध्येको आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय मिति २०७४।११।३ मा गठन भएको हो । प्रदेश सरकार (कार्य विभाजन) नियमावली, २०७८ प्रदेशको आर्थिक अवस्थाको विश्लेषण तथा आर्थिक नीतिको तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन, प्रदेश स्तरको आर्थिक स्रोतको बाँडफाँड, लगानी प्रक्षेपण र वित्तीय व्यवस्थापन, प्रदेश सार्वजनिक खर्च सम्बन्धी नीतिको तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन, संघीय नीति अनुरूप सहवित्तीयकरण, प्रदेशस्तरका सार्वजनिक संस्थान, बैंक तथा वित्तीय संस्था, समिति, प्रतिष्ठान तथा कम्पनी आदिको सञ्चालन, व्यवस्थापन, सुधार र नियमन लगायत २४ कार्यहरू यस मन्त्रालयको कार्य क्षेत्र तोकिएको छ ।</p>	
२			<p>लेखापरीक्षण:</p> <p>आर्थिक वर्ष २०७८।७९ को लेखापरीक्षण वार्षिक लेखापरीक्षण योजना २०७९, निकायगत लेखापरीक्षण योजना, व्यवस्थापन प्रतिनिधित्व पत्र, आन्तरिक लेखापरीक्षण प्रतिवेदन र अन्य विवरण समेतलाई आधार मानी सम्पन्न गरिएको छ । लेखापरीक्षण टोलीमा रहेको सीमित साधन र स्रोत, सूचनाको पहुँचमा हुने सीमितता, कम समयमा धेरै कार्यक्षेत्रको लेखापरीक्षण गर्नुपर्ने अवस्था, प्राविधिक ज्ञानको सीमितता, कारोबारको जटिलता जस्ता कारण सम्पूर्ण आर्थिक कारोबारको कानूनी वैधता परीक्षण गर्न नसकिने लगायतका सीमाहरू लेखापरीक्षणमा रहेका छन् । लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ र नेपाल सरकारी लेखापरीक्षणमान समेतको आधारमा नमूना छनौट गरी लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न सकिने आधार तथा निकर्वाल गरेको जोखिममा आधारित स्वीकृत लेखापरीक्षण योजनाभित्र रही लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी यो प्रतिवेदन जारी गरिएको छ । सारभूतरूपमा उल्लेखनीय नदेखिएका व्यहोराहरूलाई प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छैन । लेखापरीक्षण प्रारम्भिक प्रतिवेदनको मस्यौदाउपर व्यवस्थापनसँग छलफल सम्पन्न गरिएको छ । लेखापरीक्षणबाट देखिएका व्यहोरा निम्नानुसार छन्:</p>	
३			<p>एकीकृत वित्तिय विवरण:</p> <p>प्रदेश आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०७५ को नियम ८६(च) मा मन्त्रालय अन्तरगतको एकीकृत वार्षिक आर्थिक विवरण तयार गरी कार्तिक मसान्तभित्र महालेखा परीक्षकको कार्यालयमा पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । यो मन्त्रालय र मातहत १५ निकायको विनियोजन रु.२ अर्ब २ करोड ६७ लाख ७८ हजार, राजस्व रु.१३ अर्ब ३६ करोड ४१ लाख ६४ हजार, धरोटी रु.१ करोड ५५ लाख ६५ हजार र अन्य कारोबार रु.८ करोड २० लाख ३३ हजारसमेत रु.१५ अर्ब ४८ करोड ८५ लाख ४० हजारको एकीकृत आर्थिक विवरण पेश भएको छ । एकीकृत आर्थिक विवरण अनुसार चालु तर्फ रु.२५ करोड ३२ लाख ९६ हजार विनियोजन भएकोमा रकमान्तरबाट थप भई रु.२ अर्ब ५ करोड ७९ लाख ६२ हजार अन्तिम बजेट कायम भई रु.२ अर्ब १ करोड ७२ लाख ३९ हजार खर्च भएको छ । त्यसैगरी पुँजीगत खर्च तर्फ रु.१ करोड ४८ लाख ४५ हजार अन्तिम बजेट कायम भएकोमा रु.९५ लाख ३९ हजार खर्च भएको छ । चालु तर्फ सुरु बजेटको तुलनामा ७९६.४० प्रतिशत र पुँजीगत तर्फ ६६.१० प्रतिशत खर्च भएको छ । बजेट विनियोजन नै नभएको खर्च शीर्षक २८२१९ (अन्य फिर्ता) मा रकमान्तरबाट रु.१ अर्ब ९० करोड ६ लाख ८ हजार बजेट कायम गरी रु.१ अर्ब ९० करोड ६ लाख ६ हजार खर्च भएको छ ।</p>	

क्रम	भौचर नम्बर	भौचर मिति	बिषय	बेरुजु रकम
४			<p>वित्तीय जिम्मेवारी र जवाफदेहिता:</p> <p>प्रदेश आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७८ को दफा ५२ देखि ५७ मा वित्तीय उत्तरदायित्व, जिम्मेवारी र जवाफदेहिता वहन गर्नुपर्ने व्यहोरा उल्लेख छ । उक्त जिम्मेवारी र जवाफदेहिता अनुसार योजना अनुगमन गरी जवाफदेहिता कायम गराउने व्यवस्थाको कार्यान्वयन गर्न मन्त्रालयको हकमा विभागीय मन्त्री, बेरुजु फर्स्योट गर्ने गराउने उत्तरदायित्वको पालना कार्यालय प्रमुख एवं लेखा उत्तरदायी अधिकृत, विनियोजित बजेट लक्षित उद्देश्य अनुरूप खर्च गर्न नसकेमा सोको जिम्मेवारी कार्यालय प्रमुख र मन्त्रालयमा विभागीय मन्त्री र लेखा उत्तरदायी अधिकृतले लिनुपर्ने उल्लेख छ । प्रदेश आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०७५ को नियम ८६(च) मा मन्त्रालय अन्तरगतको एकीकृत वार्षिक आर्थिक विवरण तयार गरी कार्तिक मसान्तभित्र महालेखा परीक्षकको कार्यालयमा पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । यो मन्त्रालय र मातहत १५ निकायको विनियोजन रु.२ अर्ब ५ करोड ७९ लाख ६२ हजार भएकोमा रु.२ अर्ब १ करोड ७२ लाख ३९ हजार खर्च भएको छ । त्यसैगरी पुँजीगत खर्च तर्फ रु.१ करोड ४८ लाख ४५ हजार अन्तिम बजेट कायम भएकोमा रु.९५ लाख ३९ हजार खर्च भएको छ । चालु तर्फ सुरु बजेटको तुलनामा ७९६.४० प्रतिशत र पुँजीगत तर्फ ६६.१० प्रतिशत खर्च भएको छ । विनियोजित पुँजीगत बजेट भन्दा कम खर्च भएकोले वित्तीय जिम्मेवारी पालना भएको देखिएन । जिम्मेवारी र जवाफदेहिताको पालना भएको अवस्था देखिने अभिलेख मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयले अद्यावधिक गरेको छैन । ऐनको व्यवस्थाअनुसार तोकिएको जिम्मेवारी र जवाफदेहिताको पालना गर्नु गर्नुपर्दछ ।</p>	
५			<p>नीति तर्जुमा एवं कार्यान्वयन:</p> <p>प्रदेश सरकार (कार्य विभाजन) नियमावली २०७८ मा आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयले प्रदेश आर्थिक कार्यविधि सम्बन्धी नीति तथा कानूनको निर्माण, कार्यान्वयन र नियमन गर्ने उल्लेख छ । मन्त्रालयबाट प्राप्त विवरण अनुसार ७ ऐन, ४ नियमावली, ४ निर्देशिका, ९ कार्यविधि, २ मापदण्ड र अन्य ५ समेत कुल ३१ कानून तथा कार्यविधिहरू निर्माण भई कार्यान्वयनमा रहेका छन् । आवश्यक प्रदेश कानूनहरू समयमै निर्माण गर्नुपर्ने तथा कानून कार्यान्वयन अवस्थाको विश्लेषण गर्नुपर्दछ ।</p>	
६			<p>मन्त्रालयको बजेट तथा खर्चको अवस्था:</p> <p>मन्त्रालयको यस वर्षको आर्थिक विवरण अनुसार चालु शीर्षकमा रु.७ करोड ५६ लाख ९६ हजार तथा पुँजीगत शीर्षकमा रु.१ करोड १३ लाख ५ हजारसमेत रु.८ करोड ७० लाख १ हजार विनियोजन भएको देखिन्छ । विनियोजित बजेटमध्ये चालुतर्फको यस आर्थिक वर्षको निकास खर्च रु.४ करोड ७८ लाख ५४ हजार तथा पुँजीगततर्फको निकास खर्च रु.६० लाख ६७ हजार देखिन्छ । कुल कायम बजेटको तुलनामा ६१.९८ प्रतिशत खर्च भएको देखिन्छ । वार्षिक कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्ययोजना तयार गरी सो अनुसार तोकिएको समयावधि भित्रै निर्धारित कार्यक्रम सम्पन्न गर्ने तथा सो अनुसार निकास खर्च गर्नुपर्नेतर्फ ध्यान दिनुपर्दछ ।</p>	
७			<p>आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली:</p> <p>प्रदेश आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७८ को दफा ३३ मा प्रदेशका सबै सरकारी कार्यालयले आफ्नो र अन्तर्गतका कार्यालयको आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार गरी लागू गर्नुपर्ने उल्लेख छ । मन्त्रालयले आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार गरी कार्यान्वयन गरेको देखिएन । ऐनको प्रावधान बमोजिम आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ ।</p>	

क्रम	भौचर नम्बर	भौचर मिति	बिषय	बेरुजु रकम																														
८			<p>तलबी प्रतिवेदन:</p> <p>निजामती सेवा ऐन, २०४९ को दफा ७ख को (२) मा मन्त्रालय सचिवालय आयोग र विभाग तथा उपत्यकाभित्र रहेका कार्यालयमा कार्यरत निजामती कर्मचारीहरुको हकमा निजामती किताबखाना र जिल्लास्थित कार्यालयका निजामती कर्मचारीहरुको हकमा सम्बन्धित कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालयबाट तलवी प्रतिवेदन पारित गराउनुपर्ने व्यवस्था छ । मन्त्रालयले मन्त्रालयमा कार्यरत निजामती कर्मचारीहरुको तलवी प्रतिवेदन सम्बन्धित प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालयबाट पारित नगरी तलव भत्ता वापत रु.१५६३६५३३।९८ खर्च गरेको छ । तलबी प्रतिवेदन पारित गरेरमात्र तलव भत्ता भुक्तानी हुनु पर्दछ ।</p>																															
९			<p>बहुवर्षीय आयोजनाको बाँकी दायित्व:</p> <p>प्रदेश सरकारको २०७८।७९ को नीति कार्यक्रममा प्राथमिकता प्राप्त आयोजनामा स्रोत सुनिश्चित गर्ने, विस्तृत परियोजना प्रतिवेदनको आधारमा योजनाको छनोट गर्ने, प्रोजेक्ट बैङ्क तयार गरी योजनाहरुको प्राथमिकीकरण गरी उपयुक्त आयोजना प्रणाली छनोट गर्ने उल्लेख छ । प्रदेश सरकारको गठन पश्चात संघबाट हस्तान्तरण भएका आयोजनाहरु र प्रदेश सरकारबाट स्रोत सहमति भई प्रदेश सरकार मातहतका कार्यालयबाट सञ्चालित बहुवर्षीय आयोजनाहरु खरिद प्रक्रियामा गएर सम्झौता भई दायित्व सिर्जना भएको रु.३७ अर्ब ८० करोड ७७ लाख ८४ हजार रहेको देखियो। दायित्व रकम २०७८।७९ को कुल बजेटभन्दा बढी देखिएकोले प्रदेश सरकारको योजना छनोट तथा स्रोत व्यवस्थापनमा तालमेलको स्थिति देखिएन ।</p> <table border="1" data-bbox="533 719 1787 1155"> <thead> <tr> <th colspan="4"></th> <th>रु.लाखमा</th> </tr> <tr> <th>मन्त्रालय</th> <th>सिर्जितकुलदायित्व</th> <th>२०७८।७९सम्मकोभुक्तानी</th> <th>बाँकीदायित्व</th> <th>२०७९।८० को विनियोजन</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>सडकपूर्वाधार तथा शहरी विकास मन्त्रालय</td> <td>३३६०१५८३</td> <td>१८२१६६४९</td> <td>१५३३७९२९</td> <td>४९३५४२०</td> </tr> <tr> <td>खानेपानी, सिंचाई तथा उर्जा मन्त्रालय</td> <td>३६२२७९६</td> <td>२८७०६७२</td> <td>७५२१२४</td> <td>४७७२७८</td> </tr> <tr> <td>पर्यटन तथा संस्कृति मन्त्रालय</td> <td>५८३४०६</td> <td>१८१९९३</td> <td>४०१४१३</td> <td>१८००००</td> </tr> <tr> <td>जम्मा</td> <td>३७८०७७८४</td> <td>२१२६९३१४</td> <td>१६४९१४६६</td> <td>५५९२६९८</td> </tr> </tbody> </table> <p>सडक पूर्वाधार तथा शहरी विकास मन्त्रालयतर्फको सबैभन्दा बढी सिर्जित दायित्वमध्ये सडक पूर्वाधारतर्फको दायित्व रु.२६ अर्ब ७४ करोड ६३ लाख, सडक पुल तर्फको रु.४ अर्ब १७ करोड ४१ लाख ५६ हजार र शहरी विकास तथा भवनतर्फ रु.२ अर्ब ६८ करोड १० लाख ८२ हजार रहेको छ । प्रदेश योजना बैंकमा छनोट भएका योजना तथा कार्यक्रम स्वीकृत गरी स्रोत सुनिश्चितता गर्नुपर्दछ।</p>					रु.लाखमा	मन्त्रालय	सिर्जितकुलदायित्व	२०७८।७९सम्मकोभुक्तानी	बाँकीदायित्व	२०७९।८० को विनियोजन	सडकपूर्वाधार तथा शहरी विकास मन्त्रालय	३३६०१५८३	१८२१६६४९	१५३३७९२९	४९३५४२०	खानेपानी, सिंचाई तथा उर्जा मन्त्रालय	३६२२७९६	२८७०६७२	७५२१२४	४७७२७८	पर्यटन तथा संस्कृति मन्त्रालय	५८३४०६	१८१९९३	४०१४१३	१८००००	जम्मा	३७८०७७८४	२१२६९३१४	१६४९१४६६	५५९२६९८	
				रु.लाखमा																														
मन्त्रालय	सिर्जितकुलदायित्व	२०७८।७९सम्मकोभुक्तानी	बाँकीदायित्व	२०७९।८० को विनियोजन																														
सडकपूर्वाधार तथा शहरी विकास मन्त्रालय	३३६०१५८३	१८२१६६४९	१५३३७९२९	४९३५४२०																														
खानेपानी, सिंचाई तथा उर्जा मन्त्रालय	३६२२७९६	२८७०६७२	७५२१२४	४७७२७८																														
पर्यटन तथा संस्कृति मन्त्रालय	५८३४०६	१८१९९३	४०१४१३	१८००००																														
जम्मा	३७८०७७८४	२१२६९३१४	१६४९१४६६	५५९२६९८																														

क्रम	भौचर नम्बर	भौचर मिति	बिषय	बेरुजु रकम
१०			<p>आय-व्यय:</p> <p>प्रदेश सरकारको २०७८।७९ को बजेट वक्तव्यअनुसार रु. ३२ अर्ब ४६ करोड ९२ लाख आय-व्ययको अनुमान रहेकोमा प्रदेश लेखानियन्त्रक कार्यालयबाट पेश भएको विवरणअनुसार प्रदेश अन्तर्गत संघीय सरकारबाट प्राप्त अनुदान, राजस्व बाँडफाँट, प्रदेश राजस्व र गतवर्षको बचतसमेत रु. ३२ अर्ब ९७ करोड ४० लाख आय भएकोमा रु. २९ अर्ब ५६ करोड ६४ लाख खर्च भई रु.३ अर्ब ७६ लाख बचत भएको छ । बचत मध्ये संघीय सरकारलाई रु.१ अर्ब ४६ करोड १२ लाख अनुदान फिर्ता भएको देखिन्छ ।</p>	
११			<p>बजेटको कार्यान्वयन:</p> <p>बजेट वक्तव्य अनुसार आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को बजेट कार्यान्वयनको लागि माथिल्लो तहदेखि अधिकृत तहसम्म कार्य सम्पादन करार गर्ने र कर्मचारीको कार्य सम्पादन मूल्याङ्कन कार्यसम्पादन सम्झौताको आधारमा गरिने, आर्थिक वर्ष शुरु हुनु अगावै बजेट तथा कार्यक्रमको कार्ययोजना सबै मन्त्रालय तथा निकायहरुबाट स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याइने, सबै मन्त्रालय तथा निकायहरुले बजेट स्वीकृत भएको १५ दिनभित्र खरिद योजना स्वीकृत गरिसक्नु पर्ने, आवश्यक पर्ने नियमावली, निर्देशिका, कार्यविधि, मापदण्ड संशोधन गर्नुपर्ने भए श्रावण मसान्तभित्र स्वीकृत गरिसक्नुपर्ने पर्ने तथा स्वीकृत योजनाहरु समयमा नै सम्पन्न गर्न जिम्मेवार अधिकारीले पहिलो चौमासिक अवधिभित्र बोलपत्र गर्ने, मूल्याङ्कन गर्ने तथा खरिद सम्झौता गरिसक्नु पर्ने नीति लिएकोमा सो को कार्यान्वयन सम्बन्धमा मन्त्रालयले समीक्षा गरी प्रतिवेदन तयार गरेको देखिएन । सम्बन्धित अधिकारीलाई जिम्मेवार बनाइ बजेट कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ ।</p>	
१२			<p>आयको अवस्था:</p> <p>यो वर्ष वार्षिक बजेटमा कुल आयको अनुमान रु.३२ अर्ब ४६ करोड ९२ लाख भएकोमा रु.३२ अर्ब ९७ करोड ४० लाख (१०१.५५ प्रतिशत) आम्दानी भएको छ। जसमा कुल कर राजस्व लक्ष्य रु.४ अर्ब ९ करोड ७५ लाख ९६ हजार रहेकोमा रु.४ अर्ब ४२ करोड १४ लाख १० हजार (१०७.९० प्रतिशत) संकलन भएको अवस्था छ।</p>	
१३			<p>वर्षान्तिमा रकमान्तर:</p> <p>प्रदेश आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७८ को दफा २२ मा तोकिएको कुनै एक अनुदान संकेत अन्तर्गतको बजेट उप शीर्षकमा रकम नपुग भएमा सोही ऐनमा तोकिएको कुनै एक वा एकभन्दा बढी अनुदान संकेत अन्तर्गतको उपशीर्षकमा बचत हुने रकम मध्येबाट विनियोजन ऐनमा तोकिएको सीमाभित्र रही आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयले रकमान्तर गर्न सक्ने व्यवस्था छ । प्रदेश सरकारको कुल बजेट रु.३२ अर्ब ४६ करोड ९२ लाखमध्ये अर्थ विविधको रु.३ अर्ब ७६ करोड ९५ लाख ४८ हजारसमेत रु.५ अर्ब ३ करोड १८ लाख ९८ हजार रकमान्तर भएको छ । सोमध्ये आषाढ महिनामा रु.८६ करोड ९९ लाख १७ हजार रकमान्तर गरी विभिन्न शीर्षक/ उपशीर्षकमा रकम थप गरेको छ । वर्षान्तिमा रकमान्तर गर्ने कार्यमा नियन्त्रण हुनुपर्दछ ।</p>	

क्रम	भौचर नम्बर	भौचर मिति	बिषय	बेरुजु रकम																														
१४			<p>अर्थ विविधबाट रकमान्तरः</p> <p>प्रदेश आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०७५ को ४१ मा अधिकार प्राप्त अधिकारीले सरकारी रकम खर्च गर्दा विनियोजन ऐन बमोजिम सेवा तथा कार्यमा खर्च गर्न विभिन्न शीर्षकमा स्वीकृत भएको रकम सो सेवा तथा कार्यको निमित्त स्वीकृत सीमाभित्र भएको विषय सुनिश्चित गरी खर्च गर्नुपर्ने उल्लेख छ । विनियोजन ऐनले छुट्याएको रकम सोही प्रयोजनमा खर्च गर्नुपर्दछ । बजेट उपशीर्षक ६०२ (अर्थ विविध) मा रु.३ अर्ब ७२ करोड ५७ हजार विनियोजन भएकोमा विभिन्न बजेट उपशीर्षकबाट रु.४० लाख थप गरी रु.३ अर्ब ७२ करोड ४० लाख ४८ हजार कायम गरी विभिन्न मन्त्रालय तथा मातहत कार्यालयको लागि रु.३ अर्ब ७२ करोड ३५ लाख ४८ हजार रकमान्तरबाट घटाइ रु.५ लाख ९ हजार खूद बजेट कायम गरेको देखिन्छ ।</p> <p>रकमान्तर गरी बजेट रकम थप गरेका निकायहरूमा आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयमा रु.२ अर्ब ३४ लाख ८१ हजार , भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालयमा रु.८८ करोड ८६ लाख ९६ हजार, सामाजिक विकास मन्त्रालयमा रु.५ करोड ४५ लाख ६८ हजार, विभिन्न स्थानीय तहमा रु.८० करोड ३० लाख ९ हजार र अन्य मन्त्रालयहरूमा रु.१ करोड ९७ लाख ९४ हजार थप गरेको छ । रकमान्तर मध्ये दायित्व सिर्जना भएको योजनामा भुक्तानी गर्न, स्थानीय तहको समपूरक तथा विशेष अनुदान प्रदान गर्न, पूर्वाधार निर्माणको लागि रकम थप गर्न र संघीय सरकारको अनुदान फिर्ता गर्न रकमान्तर थप गरेको देखिन्छ । आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयलाई रकमान्तर गरेको रकम गत वर्षको संघीय अनुदान फिर्ता गर्न थप गरेको देखिन्छ ।</p>																															
१५			<p>सीमाभन्दा बढी रकमान्तरः</p> <p>प्रदेश विनियोजन ऐन, २०७८ को दफा ३(३) मा कुनै पनि अनुदान संख्यामा वचत भएको रकम प्रदेश सरकार आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयले अपुग हुने अनुदान संख्यामा सार्दा विनियोजन भएको रकमको १० प्रतिशतभन्दा बढी रकमान्तर गर्न नपाइने उल्लेख छ । सार्वजनिक लेखा समितिको २०७६।१।९ को निर्णयबाट कानूनको परिधिभित्र रही रकमान्तर गर्न निर्देशन दिएको देखिन्छ । यो वर्ष देहाय अनुसार १३.३२ प्रतिशत देखि ६७४.२३ प्रतिशतसम्म खुद रकमान्तर गरी रकम थप/घट गरेको देखिदा विनियोजन ऐनको पालना भएको देखिएन । केही उदाहरण निम्नानुसार रहेका छन्ः</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>सि.नं.</th> <th>मन्त्रालय/ निकायको नाम</th> <th>सुरु बजेट (रु हजार)</th> <th>खुद बजेट (रु हजार)</th> <th>रकमान्तर थप/घट (रु हजार)</th> <th>रकमान्तर प्रतिशत</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>१.</td> <td>प्रदेश लोक सेवा आयोग</td> <td>९८८०३</td> <td>८४२४१</td> <td>१४५६२</td> <td>-१४.७४</td> </tr> <tr> <td>२.</td> <td>आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय</td> <td>२६७७२६</td> <td>२०७२८०७</td> <td>१८०५०८१</td> <td>६७४.२३</td> </tr> <tr> <td>३.</td> <td>आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय</td> <td>६३९१९७</td> <td>४०६९०७</td> <td>२३२२९०</td> <td>-३६.३४</td> </tr> <tr> <td>४.</td> <td>सडक पूर्वाधार तथा यातायात मन्त्रालय</td> <td>१४३७९०४८</td> <td>१६२९४३८४</td> <td>१९१५३३६</td> <td>१३.३२</td> </tr> </tbody> </table>	सि.नं.	मन्त्रालय/ निकायको नाम	सुरु बजेट (रु हजार)	खुद बजेट (रु हजार)	रकमान्तर थप/घट (रु हजार)	रकमान्तर प्रतिशत	१.	प्रदेश लोक सेवा आयोग	९८८०३	८४२४१	१४५६२	-१४.७४	२.	आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय	२६७७२६	२०७२८०७	१८०५०८१	६७४.२३	३.	आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	६३९१९७	४०६९०७	२३२२९०	-३६.३४	४.	सडक पूर्वाधार तथा यातायात मन्त्रालय	१४३७९०४८	१६२९४३८४	१९१५३३६	१३.३२	
सि.नं.	मन्त्रालय/ निकायको नाम	सुरु बजेट (रु हजार)	खुद बजेट (रु हजार)	रकमान्तर थप/घट (रु हजार)	रकमान्तर प्रतिशत																													
१.	प्रदेश लोक सेवा आयोग	९८८०३	८४२४१	१४५६२	-१४.७४																													
२.	आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय	२६७७२६	२०७२८०७	१८०५०८१	६७४.२३																													
३.	आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	६३९१९७	४०६९०७	२३२२९०	-३६.३४																													
४.	सडक पूर्वाधार तथा यातायात मन्त्रालय	१४३७९०४८	१६२९४३८४	१९१५३३६	१३.३२																													

क्रम	भौचर नम्बर	भौचर मिति	बिषय	बेरुजु रकम
१६			<p>बजेट समर्पण:</p> <p>प्रदेश आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७८ को दफा २३ मा प्रदेश विनियोजन ऐनमा समावेश भएको रकम दोश्रो चौमासिकसम्म खर्च नभएको वा बाँकी अवधिमा खर्च हुन नसक्ने भएमा लेखा उत्तरदायी अधिकृतले त्यस्तो रकम चैत्र पन्ध्र गतेभित्र आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयमा समर्पण गर्नु पर्ने उल्लेख छ । यो वर्ष विभिन्न ११ मन्त्रालय तथा निकायले रु.१ अर्ब ९१ करोड ३७ लाख ९१ हजार बजेट समर्पण गरेका छन् । अत्यावश्यक आयोजनामा रकम खर्च गर्न बजेट समर्पण गराउने गरिएतापनि खर्च नहुने गरी समर्पण गराउने कार्य उपयुक्त देखिएन ।</p>	
१७			<p>बजेट तथा खर्च:</p> <p>यो वर्ष प्रदेश सरकारको सुरु बजेट रु.३२ अर्ब ४६ करोड ९२ लाख रहेकोमा संघबाट सशर्त अनुदान रु.२ अर्ब २९ करोड १६ लाख ५३ हजार थप भई जम्मा बजेट रु.३४ अर्ब ७६ करोड ८ लाख ५३ हजार कायम गरी रु.२९ अर्ब ९६ करोड ६४ लाख ३६ हजार (८६.२१ प्रतिशत) खर्च भएकोमध्ये चालु खर्चतर्फ रु.१३ अर्ब १२ करोड ७२ लाख १५ हजार (४३.८१ प्रतिशत) र पुँजीगत खर्चतर्फ रु.१६ अर्ब ८३ करोड ९२ लाख २१ हजार (५६.१९ प्रतिशत) रहेको छ ।</p>	
१८			<p>सम्पत्तिको एकीकृत विवरण:</p> <p>प्रदेश सरकारको (कार्य विभाजन) नियमावली, २०७८ मा प्रदेशस्थित सरकारी सम्पत्तिको एकीकृत विवरण र सरकारी बाँकी रकमको लगत तथा असुलउपर गर्ने कार्य आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयलाई तोकेको छ । मन्त्रालयले सम्पत्तिको एकीकृत विवरण तयार गरी सम्पत्तिको संरक्षण तथा सरकारी बाँकी रकमको लगत तयार गरी असुलउपर गर्ने कार्य गरेको छैन । मातहत कार्यालयको सम्पत्ति तथा बाँकी रकमको लगत तयार गरी अद्यावधिक गर्नुपर्दछ ।</p>	
१९			<p>समायोजन ग्रेड:</p> <p>कर्मचारी समायोजन ऐन २०७५ को दफा ७(४) मा सरकारी सेवामा श्रेणीगत रुपमा कार्यरत कर्मचारीलाई प्रदेश वा स्थानीय तहमा समायोजन गर्दा तह मिलान तथा ग्रेड कायम हुने सम्बन्धी व्यवस्था छ । सो व्यवस्था अनुसार पाँच वर्ष वा सो भन्दा बढी सेवा अवधि भएका राजपत्र अनंकित द्वितीय र प्रथम तथा राजपत्राङ्कित तृतीय र द्वितीय श्रेणीका कर्मचारीहरूलाई प्रदेश तथा स्थानीय तहको माथिल्लो तहमा समायोजन गर्दा समायोजन ग्रेडको व्यवस्था रहेको पाइएन । तर मन्त्रालयले समायोजन भएका कर्मचारीहरूलाई ग्रेड भुक्तानी गर्दा समायोजन ग्रेड तथा साबिकमा खाइपाइ आएको ग्रेड समेत थप (मन्त्रालयमा कर्मचारीहरूको व्यक्तिगत विवरण, तलबी प्रतिवेदन तथा ग्रेड गणना अभिलेख नहुँदा समायोजन मिति ०७५ चैत्र १३ लाई आधार लिइ गणना गरिएको) गरी भुक्तानी गरेको रु.</p>	६४०,३५९

क्रम	भौचर नम्बर	भौचर मिति	बिषय									बेरुजु रकम
			सि. नं	कर्मचारीको नाम	साविक श्रेणी	हालको तह	बढी भुक्तानी ग्रेड	दर	कुल बढी ग्रेड रकम	चाडपर्व क.स. सहित कुल ग्रेड रकम		
			१	श्री उमा शर्मा तिवारी	रा.प.तृतीय	आठौं	६०	१४१३	८४७८०	९४६७१		
			२	श्री पुष्पलता उप्रेती	रा.प.तृतीय	आठौं	४४	१४१३	६२१७२	६९८०२		
			३	श्री लिला बल्लभ नेपाल	रा.प.अन. प्रथम	छैटौं	७२	१२६७	९१२२४	१०१६१४		
			४	श्री अमृता भट्टराई	रा.प.अन. प्रथम	छैटौं	६०	१२६७	७६०२०	८४८८९		
			५	श्री विनोद ढुङ्गेल	रा.प.अन. प्रथम	छैटौं	६०	१२६७	७६०२०	८४८८९		
			६	श्री अनिता घिमिरे	रा.प.अन. प्रथम	छैटौं	४८	१२६७	६०८१६	६८१६४		
			७	श्री योगेन्द्र नारायण चौधरी	रा.प.अन. प्रथम	छैटौं	३६	१२६७	४५६१२	५१४४१		
			८	श्री फणीन्द्र नारायण अधिकारी	रा.प.अन. प्रथम	छैटौं	६०	१२६७	७६०२०	८४८८९		
२०			<p>बजेट विनियोजन र खर्च:</p> <p>प्रदेश आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७८ को दफा १०(३) मा बजेट विनियोजन गर्दा खर्च गर्न सक्ने क्षमता समेतको आधारमा गर्नुपर्ने उल्लेख छ । यस सम्बन्धमा देखिएका व्यहोरा निम्न अनुसार छन् :</p> <p>प्रदेश सरकारको ५ वर्षको बजेट विनियोजन र खर्चको स्थिति विश्लेषण गर्दा बजेट विनियोजन भए अनुरूप खर्च हुन सकेको देखिएन । खर्चको स्थिति देहायअनुसार छ:</p>									

क्रम	भौचर नम्बर	भौचर मिति	बिषय							बेरुजु रकम																																																																																																													
			<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="4"></th> <th colspan="3">रु.लाखमा</th> </tr> <tr> <th>आर्थिक वर्ष</th> <th>बजेट विनियोजन</th> <th>खर्च</th> <th>खर्च प्रतिशत</th> <th colspan="3"></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>२०७४।७५</td> <td>१०२०५</td> <td>६२२८३५</td> <td>६३.९७</td> <td colspan="3"></td> </tr> <tr> <td>२०७५।७६</td> <td>३८४९२५</td> <td>२१२०२९</td> <td>५५.०८</td> <td colspan="3"></td> </tr> <tr> <td>२०७६।७७</td> <td>४२२००४</td> <td>२९८३३२</td> <td>७०.६९</td> <td colspan="3"></td> </tr> <tr> <td>२०७७।७८</td> <td>४३३६८५</td> <td>२७९५१३</td> <td>६४.४५</td> <td colspan="3"></td> </tr> <tr> <td>२०७८।७९</td> <td>३४७६०९</td> <td>२९९६६४</td> <td>८६.२१</td> <td colspan="3"></td> </tr> </tbody> </table> <p>उल्लिखित विवरण अनुसार बजेट विनियोजन अनुरूप खर्च हुने क्रममा एकरूपता देखिंदैन । प्रदेश सरकारको पहिलो वर्षको तुलनामा दोस्रो वर्षमा खर्चको प्रतिशत घटेको छ भने तेस्रो वर्षमा केही प्रतिशत बढेको तथा चौथो वर्षमा घटेको र पाँचौ वर्षमा आएर खर्चको प्रतिशत बढेको छ ।(आ.व.२०७५।७६ मा को तुलनामा २०७६।७७ मा खर्चको प्रतिशत बढेतापनि आ.व.२०७७।७८ मा खर्चको प्रतिशत घटेको छ भने आ.व.२०७८।७९ मा खर्चको प्रतिशत बढेको देखिन्छ ।) विनियोजन अनुरूप खर्च नहुनुमा बजेट विनियोजनको लागि पर्याप्त गृहकार्यको अभाव,प्राविधिक अध्ययन र तयारी बिना आयोजना छनोट तथा बजेट माग गर्ने, आयोजनाको लागि पर्याप्त बजेट नराखी रकमान्तर गर्ने प्रचलन रहेको तथा आर्थिक वर्षको सुरुदेखि नै ठेक्का बन्दोबस्त नगर्ने जस्ता कारणले पनि विनियोजन अनुरूप खर्च हुन नसकेको स्थिति छ । उल्लिखित पक्षहरूमा सुधार गरी गुणात्मक तथा परिमाणात्मक रूपमा खर्च वृद्धि गर्नु पर्दछ ।</p> <p>समष्टिगत रूपमा माथि उल्लेख भएअनुसार खर्च भएको देखिएतापनि शीर्षकगत रूपमा यो वर्ष समेत ३ वर्षको स्थिति देहायअनुसार छः</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="9"></th> <th>रु.लाखमा</th> </tr> <tr> <th colspan="3">२०७६।७७</th> <th colspan="3">२०७७।७८</th> <th colspan="3">२०७८।७९</th> <th></th> </tr> <tr> <th>विवरण</th> <th>बजेट विनियोजन</th> <th>खर्च</th> <th>खर्च प्रतिशत</th> <th>बजेट विनियोजन</th> <th>खर्च</th> <th>खर्च प्रतिशत</th> <th>बजेट विनियोजन</th> <th>खर्च</th> <th>खर्च प्रतिशत</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>चालु खर्च</td> <td>१७८८९३</td> <td>११९६६६</td> <td>६६.८९</td> <td>१७६०६८</td> <td>१२०८५२</td> <td>६८.६३</td> <td>१५९६९०</td> <td>१३१२७२</td> <td>८२.२०</td> </tr> <tr> <td>पूँजीगत खर्च</td> <td>२४२३१२</td> <td>१७८६६६</td> <td>७३.७३</td> <td>२३२५३१</td> <td>१५८६६०</td> <td>६८.२३</td> <td>१८७६१९</td> <td>१६८३९२</td> <td>८९.७५</td> </tr> <tr> <td>वित्तीय व्यवस्था</td> <td>८००</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>४००</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>३००</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> </tbody> </table>											रु.लाखमा			आर्थिक वर्ष	बजेट विनियोजन	खर्च	खर्च प्रतिशत				२०७४।७५	१०२०५	६२२८३५	६३.९७				२०७५।७६	३८४९२५	२१२०२९	५५.०८				२०७६।७७	४२२००४	२९८३३२	७०.६९				२०७७।७८	४३३६८५	२७९५१३	६४.४५				२०७८।७९	३४७६०९	२९९६६४	८६.२१													रु.लाखमा	२०७६।७७			२०७७।७८			२०७८।७९				विवरण	बजेट विनियोजन	खर्च	खर्च प्रतिशत	बजेट विनियोजन	खर्च	खर्च प्रतिशत	बजेट विनियोजन	खर्च	खर्च प्रतिशत	चालु खर्च	१७८८९३	११९६६६	६६.८९	१७६०६८	१२०८५२	६८.६३	१५९६९०	१३१२७२	८२.२०	पूँजीगत खर्च	२४२३१२	१७८६६६	७३.७३	२३२५३१	१५८६६०	६८.२३	१८७६१९	१६८३९२	८९.७५	वित्तीय व्यवस्था	८००	-	-	४००	-	-	३००	-	-	
				रु.लाखमा																																																																																																																			
आर्थिक वर्ष	बजेट विनियोजन	खर्च	खर्च प्रतिशत																																																																																																																				
२०७४।७५	१०२०५	६२२८३५	६३.९७																																																																																																																				
२०७५।७६	३८४९२५	२१२०२९	५५.०८																																																																																																																				
२०७६।७७	४२२००४	२९८३३२	७०.६९																																																																																																																				
२०७७।७८	४३३६८५	२७९५१३	६४.४५																																																																																																																				
२०७८।७९	३४७६०९	२९९६६४	८६.२१																																																																																																																				
									रु.लाखमा																																																																																																														
२०७६।७७			२०७७।७८			२०७८।७९																																																																																																																	
विवरण	बजेट विनियोजन	खर्च	खर्च प्रतिशत	बजेट विनियोजन	खर्च	खर्च प्रतिशत	बजेट विनियोजन	खर्च	खर्च प्रतिशत																																																																																																														
चालु खर्च	१७८८९३	११९६६६	६६.८९	१७६०६८	१२०८५२	६८.६३	१५९६९०	१३१२७२	८२.२०																																																																																																														
पूँजीगत खर्च	२४२३१२	१७८६६६	७३.७३	२३२५३१	१५८६६०	६८.२३	१८७६१९	१६८३९२	८९.७५																																																																																																														
वित्तीय व्यवस्था	८००	-	-	४००	-	-	३००	-	-																																																																																																														

क्रम	भौचर नम्बर	भौचर मिति	बिषय	बेरुजु रकम
			प्रदेश सरकारको क्षेत्राधिकार अनुरूप स्रोतको दक्षतापूर्ण बाँडफाँट तथा महतम उपयोग गर्न विनियोजन दक्षता, कार्यान्वयन कुशलता र वित्तीय अनुशासनको त्रिकोणात्मक संयोजन कायम हुने गरी आर्थिक तथा सामाजिक पूर्वाधार विकासका क्षेत्रमा स्रोत र साधनलाई केन्द्रित गर्ने नीतिले लिए तापनि विनियोजन भएअनुरूप खर्च हुन सकेको देखिएन । विनियोजित बजेटलाई दक्षतापूर्वक खर्च गरी पूर्वाधार विकास गर्नु पर्दछ ।	
२१			स्थानीय तह अनुदान: यो वर्ष प्रदेश सरकारले १३७ स्थानीय तहहरूलाई वित्तीय समानीकरण अनुदान रु.१ अर्ब, समपूरक अनुदान रु.१ अर्ब २६ करोड ८ लाख ४४ हजार तथा सशर्त अनुदान रु. १ अर्ब ६४ करोड ४९ लाख ७४ हजार समेत रु.३ अर्ब ९० करोड ५८ लाख १८ हजार वित्तीय हस्तान्तरण गरेको छ । स्थानीय तहमा भएको वित्तीय हस्तान्तरण अनुदानमध्ये समपूरक अनुदानको अंश ३२.२८ प्रतिशत रहेको छ ।	
२२			अनुदान: अन्तर सरकारी वित्तीय व्यवस्थापन ऐन, २०७४ अनुसार संघीय सरकारबाट प्रदेश सरकारलाई अनुदान प्राप्त हुने व्यवस्था छ । अनुदानमध्ये समानीकरण, समपूरक र विशेष अनुदान बजेट अनुमान अनुसार नै प्राप्त भएकोमा सशर्त अनुदान अनुमानभन्दा रु.२ अर्ब ५० करोड ८६ लाख ३ हजार बढी प्राप्त भएको छ । यो वर्ष प्राप्त अनुदान रु.१८ अर्ब ४६ करोड ६५ लाख ५५ हजारमध्ये रु.१६ अर्ब १९ करोड ३८ लाख ७३ हजार (८७.६९ प्रतिशत) खर्च भएको छ । समानीकरण अनुदान रु.८ अर्ब ५६ करोड ७८ लाखमध्ये रु.७ अर्ब ७५ करोड ७३ लाख ३८ हजार खर्च भई रु.८१ करोड ४ लाख ६२ हजार बचत भएको छ । सशर्त, समपूरक र विशेष अनुदान रकममध्ये खर्च नगरेको रु.१ अर्ब ४६ करोड १२ लाख १३ हजार आर्थिक वर्षको अन्तसम्म फिर्ता नगरी आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा मात्र फिर्ता गरेको छ ।	
२३			अद्यावधिक बेरुजु र सम्परीक्षण: यस मन्त्रालयको विगत वर्षसम्म बाँकी रहेको बेरुजु मध्ये रु.२७३९९२८।८६ नियमानुसार फछर्यौटगरी लेखापरीक्षणको क्रममा सम्परीक्षणकोलागि अनुरोध गरेकोमा निम्नानुसार सम्परीक्षण भएको छ । बाँकी बेरुजु फछर्यौट गर्न मन्त्रालयले आवश्यक प्रक्रिया अगाडी बढाउनु पर्दछ।	

क्रम	भौचर नम्बर	भौचर मिति	बिषय						बेरुजु रकम
			सि.नं.	आर्थिक वर्ष	दफा	निर्णयको व्यहोरा	रकम		
			१	२०७६/७७	४.४	प्रमाण कागजात पेश भई फर्स्यौट	५४००००।-		
			२		९	प्रमाण कागजात पेश भई फर्स्यौट	२६०३९९।८६		
			३		६	नियमित भई फर्स्यौट	८३६६००।-		
			४		१२	नियमित भई फर्स्यौट	४७१५०५।-		
			५		१९	श्री बसन्त लावतीबाट असुल भई फर्स्यौट	४३२१५।-		
			६		१९	श्री गम्भिरमान कार्कीबाट असुल भई फर्स्यौट	२००००।-		
			७		१९	श्री रुद्रबहादुर खत्रीबाट असुल भई फर्स्यौट	२००००।-		
			८		२८	श्री पुष्पलता उप्रेतीबाट असुल भई फर्स्यौट	२४००।-		
			९	२०७७/७८	३२	श्री बसन्त लावतीबाट असुल भई फर्स्यौट	२५३९५।-		
			१०		३२	श्री गम्भिरमान कार्कीबाट असुल भई फर्स्यौट	५०२००।-		
			११		३२	श्री रुद्रबहादुर खत्रीबाट असुल भई फर्स्यौट	४४०१०।-		
			१२		३२	श्री सिद्धार्थ विष्टबाट असुल भई फर्स्यौट	२४४३४।-		
			१३		३४	प्रमाण पेश भई फर्स्यौट	२५००००।-		
			१४		२३	नियमित भई फर्स्यौट	१५१७७०।-		
						जम्मा	२७३९९२८।८६		